

нефтепродуктов методом построения деревьев опасности / И. А. Роздин, Е. И. Хабарова // Безопасность труда в промышленности. – 2000. – № 10. – С. 186-189.

6. Лесенко Г. Оцінка ступеня ризику від здійснення господарської діяльності / Г. Лесенко, О. Масюкевич // Охорона праці. – 2007. – № 12. – С. 29-30.

7. Загорняк В.Б. Модельний підхід до оцінки ризику небезпек на промислових підприємствах / В.Б. Загорняк // Наука й економіка. – 2011. – № 4 (24). – С. 118-121.

8. Ситник В.Ф. Імітаційне моделювання: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц / В.Ф.Ситник, Н.С. Орленко. – К.: КНЕУ, 1999. – 208 с.

Дем'янчук М.А.
кандидат економічних наук, ст. викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Атаманенко В.О.
студентка 2 курсу напрямлення підготовки «Фінанси та кредит»

Осінова М.С.
студентка 2 курсу напрямлення підготовки «Фінанси та кредит»

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ПОДАТКОВІ ВАЖЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Податкова система в ринкових умовах, як економічна форма та важливий регулятор взаємовідносин між економічними суб'єктами, з одного боку, та державою – з іншого, стає, одним із найважливіших та гнучких засобом державного впливу на економічну активність підприємств та контролю за формуванням і розподілом їх грошових ресурсів. Ефективно виконувати цю функцію податкова система може лише за умов забезпечення цілеспрямованого її регулювання як на етапі формування, так і на етапі практичної реалізації через відповідні інститути законодавчої й виконавчої влади. Забезпечення ефективності застосування бюджетно-податкових важелів відіграє важливу роль у вирішенні проблем соціально-економічного характеру.

Різноманітність підходів до вирішення даного питання вимагає їх дослідження та систематизації. Концептуальні основи податкового регулювання економіки є предметом уваги відомих іноземних і вітчизняних науковців та практиків. Насамперед слід назвати таких класиків економічної думки, як Дж. Кейнс, К. Маркс, А. Маршалл, Д. Рікардо, А. Сміт та інші. Серед науковців-сучасників проблематикою податкового регулювання активно займаються Е. Аткинсон, Д. Б'юкенен, Д. Сакс, Д. Стігліц, С. Фішер та інші. В Україні ці питання досліджують В. Андрущенко, О. Василик, В. Вишневський, В. Геєць, А. Даниленко, О. Данілов, А. Крисоватий, Ц. Огонь, А. Соколовська, В. Федосов, С. Юрій та багато інших.

Незважаючи на значний інтерес до проблем оподаткування, необхідно констатувати, що податкове регулювання економіки, майже не вивчається в контексті вимог так званої концепції “сталого розвитку” держави. Вона висуває до регулятивної політики держави, і зокрема за допомогою податкових інструментів, особливі вимоги, до яких можна віднести: справедливий розподіл продукту, збереження і максимальне відтворення природного середовища, збільшення творчих можливос-

тей людей тощо. Саме недостатнє опрацювання і висвітлення в економічній літературі проблеми податкового регулювання економіки в контексті дотримання вимог сталого розвитку зумовлюють актуальність та практичну значущість даного дослідження. При існуючому різноманітті наукових розробок щодо обґрунтування потенціалу бюджетно-податкових важелів, на даному етапі розвитку наукової думки в Україні залишається недостатньо розвиненим єдиний та системний підхід до визначення складу цих важелів, ролі та значення щодо формування фінансового потенціалу держави та їх регуляторного впливу.

Тому метою роботи є дослідження сутності та складу податкових важелів, їх впливу на сталий економічний розвиток держави.

Існують два методи, за допомогою яких держава може впливати на економіку [1]: прямий та непрямий. Переважання прямих методів є ознакою адміністративно-централізованої економіки, при цьому пряме втручання може відбуватися за рахунок встановлення державних цін, обсягів виробництва або імпортування товарів, рентабельності тощо. Непрямі методи економічного регулювання застосовуються в умовах ринкових відносин, і включають в себе досить багато інструментів. Зокрема, Дж. Стігліц вирізняє такі регулятивні блоки [5]: грошово-кредитний; бюджетно-податковий; зовнішньоекономічний; соціальний.

В свою чергу, кожний з цих блоків містить певні складові елементи, які можна використовувати для регулювання економічних процесів. Так, до грошово-кредитних важелів впливу на економіку відносять: механізм встановлення розмірів відсоткових ставок та резервів банківських установ; операції національного банку з державними цінними паперами, емісія. Бюджетно-податкові важелі включають в себе податкову і видаткову політику, політику фінансування бюджетного дефіциту. Серед зовнішньоекономічних важелів найбільше значення мають валютна та митна політика. До соціальних інструментів відносять соціальну політику держави у сфері освіти, охорони здоров'я, пенсійного і соціального забезпечення. Виділення цих важелів в окремий блок від бюджетної політики зумовлене тим, що ці проблеми вирішуються не лише за допомогою бюджетних коштів, а і за рахунок відповідних фондів, формування яких може здійснюватися як в обов'язковому, так і добровільному порядку [3].

Податкова політика в економічно розвинених країнах є не лише одним із багатьох інструментів регулювання економічних процесів, а й одним із найважливіших. Це є наслідком постійно зростаючої ролі держави в житті суспільства, що потребує додаткових фінансових ресурсів, а також є дуже суттєвим важелем перерозподілу валового внутрішнього продукту через загальнодержавні фонди.

При здійсненні оцінки тієї чи іншої податкової політики необхідно виходити із наступних критеріїв [2]: задоволення фіскальних потреб держави, що включає достатність та еластичність податкових надходжень, яка трактується в даному випадку як можливість швидкого збільшення абсолютної суми податкових надходжень без значної зміни податкової системи; вплив податкової політики на відтворювальні процеси та вирішення соціальних завдань.

Вплив податкової політики можна розглядати з макро- і мікроекономічної точки зору (рис. 1). З приводу макроекономіки податки і, загалом, податкова політика можуть впливати на загальний рівень попиту – споживацького (прямі податки на фізичних осіб) та інвестиційного (прямі податки на юридичних осіб), а також на загальний рівень цін в країні (непрямі податки, універсальні акцизи). Тому доречно використовувати податкову політику в якості стабілізатора економіки та особливого важеля з приводу досягнення сталого економічного розвитку.

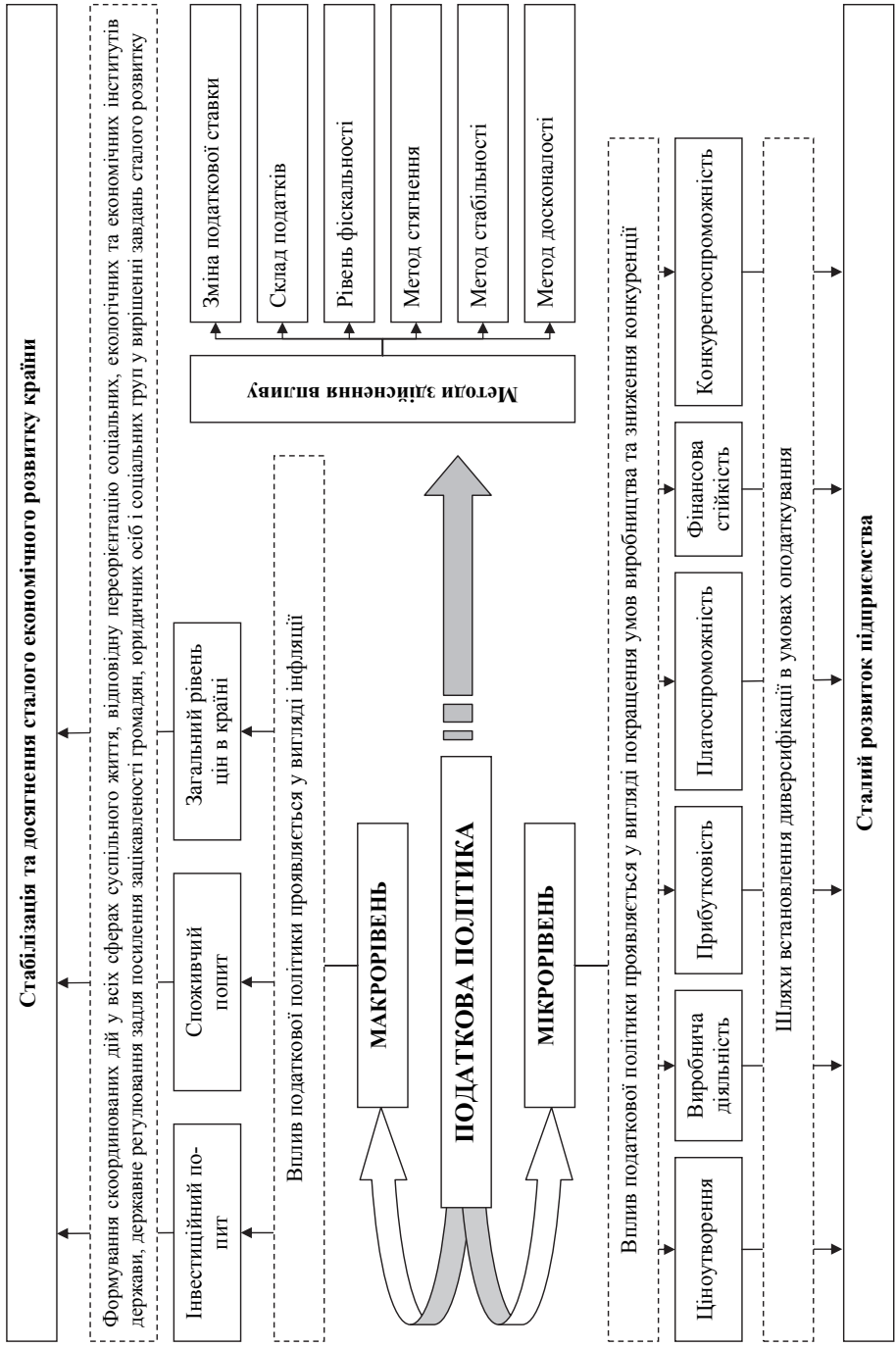

Рис. 1. Вплив податкової політики на макро- та мікроекономічному рівнях

Щодо мікроекономіки, то податкова політики впливає на зацікавленість господарюючих суб'єктів в розвитку певних видів підприємницької діяльності, досягнення ними сталого економічного розвитку, встановлюючи диференційоване оподаткування.

Одним із найбільш наочних прикладів впливу податків на економічний розвиток держави є інфляція, яка трактується як процес, що обумовлений взаємодією ціноутворюючих та грошових факторів, і яка передбачає знецінення грошової одиниці. Тому інфляція є наслідком диспропорцій в макроекономічній (розширення попиту за рахунок емісії), і мікроекономічній (погіршення умов виробництва, зниження конкуренції) сферах. Звісти слідує, що податкова політика впливає на інфляційний процес на макро- і мікрорівні. Іншими словами, податки мають важливе значення в інфляційному процесі, але не вирішальне, поступаючись грошово-кредитній політиці.

З макроекономічної точки зору має значення, по-перше, як впливає податкова політика на обсяги сукупного попиту, оскільки коли відбувається його розширення майже завжди викликає інфляція, а політика обмеження сукупного попиту гальмує її; по-друге, достатність податкових надходжень, оскільки дефіцит приводить до зростання державного боргу, що опосередковано має вплив на інфляційні тенденції (відволікання капіталів від виробничої сфери погіршує показники економічної ефективності) або емісію, яка прямим чином впливає на інфляцію.

З мікроекономічної точки зору вирішальне значення має структура податкової системи, тобто той вплив, який здійснює кожний податок на процес ціноутворення, виробничу діяльність, прибутковість, платоспроможність, фінансову стійкість, конкурентоспроможність, виробничу діяльність, прибуток, систему стимулів для суб'єктів підприємницької діяльності.

Разом з тим, існує ряд обмежень щодо використання податкового важеля як регулюючого чинника забезпечення стабілізації та досягнення сталого економічного розвитку країна та підприємств:

1. Податкова політика є не єдиним чинником, що впливає на економічні процеси, а тому необхідно вибирати серед непрямих важелів найбільш ефективні для вирішення конкретного завдання. В той же час надання податкових пільг з метою вирішення соціальних проблем найчастіше використовується для ухвалення від сплати податків [6].

2. Сьогодні економічна наука не може відповісти з точністю, до яких наслідків призведе та чи інша дія держави в сфері оподаткування, оскільки економічна система є дуже складним явищем, що включає в себе різноманітні зв'язки і взаємозалежності та знаходиться в постійному розвитку. Тому досить складним є вивчення законів її розвитку, що сприяє неоднозначному тлумаченню економічних процесів в теоретичних дослідженнях [7].

3. Податковій політиці бракує мобільності, що пов'язано зі змінами в сфері оподаткування. Наслідком цього є те, що найбільш радикальні зміни, які продиктовані фінансовою наукою, можуть бути заблоковані. Крім того, ці зміни, як правило, запізнюються по відношенню до потреб сьогодення. Це обумовлено наступними обставинами: “затримка у визначенні” – тобто затримка у часі, який потрібен економістам для того, що проаналізувати економічну ситуацію, напрямки її зміни та прийняти одностайне рішення щодо перспектив подальшого економічного розвитку; “затримка у прийнятті рішення” – тобто затримка у часі, який потрібен владі для того, щоб вирішити, які саме кроки необхідно здійснити саме в цій економічній ситуації; “затримка у реагуванні” – тобто після прийняття визначених дій необхідний час для того, щоб економічна система ві-

дреагувала відповідним чином на здійсненні дії [6].

4. Податкова політика обмежена по силі свого впливу на виробництво, оскільки основною функцією податків є забезпечення фіскальних потреб держави, тому проведення податкової політики насамперед має на меті вирішення проблем формування доходної частини бюджету, і тільки після цього вона може використовуватися як інструмент регулювання відтворювального процесу [1].

Таким чином можна сказати, що податкові важелі, дійсно відіграють дуже важливу роль у забезпеченні стійкості та досягненні сталого економічного розвитку як на мікро-, так і на макрорівні. Для прискореного розвитку економіки як країни, так і підприємств різних сфер діяльності необхідно: забезпечити пріоритетне фінансування фундаментальних і прикладних досліджень, наукомістких галузей та виробництв; здійснити поетапне зниження податкового тиску на підприємства, що дозволить їм розширити виробництво та успішно справлятися з будь-якими проблемами в умовах нестабільності фінансового ринку.

Список літератури

1. Золотко І. А. Податкова система / І. А. Золотко – К. : 2005. – 204 с. – (КНЕУ).
2. Баранова В.Г. Податкова система / В. Г. Баранова – Од. : 2014. – 344 с. – (ОНЕУ).
3. Уманців Ю.М. Механізм економічної політики / Ю.М. Уманців, О.І. Міняйло. – Івано-Франківськ : 2010. – 436 с. – (Місто НВ).
4. Вплив оподаткування на економічну діяльність підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15950210/finanssi/vpliv_opodatkuvannya_ekonomichnu_diyalnist_pidpriyemstv.
5. Стиглиц Д. Ю. Економіка державного сектора [Електронний ресурс] / Дж. Ю. Стиглиц – Режим доступу: <http://stud.spa.msu.ru/library>.
6. Даниленко А. І. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика України: проблеми та шляхи посилення взаємозв'язку : [монографія] / А. І. Даниленко / НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2010. – 456 с.
7. Рубан Н. І. Джерела ефективності бюджетно-податкових важелів в умовах кризи фінансових відносин / Н. І. Рубан, І. І. Чуницька // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2010. – № 1(48). – С. 42-48.

Костолюнова Л.В.

старший викладач кафедри
економіки та моделювання
ринкових відносин

Варченко А.Є.

студентка 2 курсу спеціальності
«Економічна кібернетика»

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Одним із основних факторів забезпечення економічного розвитку України є розвиток інноваційної діяльності підприємств. Інноваційні перебудови на сучасному етапі розвитку суб'єктів господарювання можуть не лише запобігти високим показникам економічного розвитку, але й покращити конкурентоспроможність сучасних підприємств, їх експортний потенціал, а також допоможуть вирішити екологічні, економічні, соціальні проблеми. Сучасний